

Oikeusministeriö

Vasemmistoliiton lausunto äänioikeusikärajatyöryhmän raportista ”Nuorten ääni – aikuisten uurna”

Vasemmistoliitto pitää nuorten vähenevää kiinnostusta ja osallistumista demokraattiseen päätöksentekoon erittäin vakavana ongelmana. Nuorten ikäluokkien pieni koko yhdistettynä vähäisempään aktiivisuuteen aiheuttaa kaksinkertaisen osallisuusvajeen. Tämän vajeen seurauksena politiikkaa ei tehdä nuorten lähtökohdista ja nuorten vieraantuminen kiihtyy. Kunnanvaltuutettujen keski-ikä on jo nyt noin 48 vuotta.

Äänioikeustyöryhmän raportissa käydään hyvin läpi äänioikeusikärajan laskemisen hyvät ja huonot puolet. On punnittava kaikkia keinoja, jolla nykyinen kehitys saadaan katkaistua. Yhtenä mahdollisena keinona pidetään äänioikeusikärajan laskemista.

Eri sukupolvien edut saattavat yksittäisissä kysymyksissä olla ristiriidassa keskenään. Kaikkien yhteinen etu on kuitenkin, että kaiken ikäiset osallistuvat yhteiskunnalliseen toimintaan ja kokevat elävänsä oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa. Hyvinvointivaltioon sitoutuneet ja sitä ylläpitävät nuoret aikuiset ovat myös eläköityvien ikäluokkien etu.

Äänioikeusikärajatyöryhmän raportti ei anna lopullisia oikeita vastauksia. Raportista käyvät hyvin ilmi kaikki erilaiset näkökulmat, uhat ja mahdollisuudet. Raportti valottaa myös hyvin eri mahdollisuuksien oikeutusta: äänestysikäraja on aina poliittinen päätös, eikä yhtä ainoaa oikeaa äänestysikärajaa voida määritellä.

Suomessa on käytössä jo nyt hyvin erilaisia ikärajoja 7 -vuotiaiden oppivelvollisuudesta aina nuorten viljelijöiden tuen päättymiseen 40 -vuotiaana. Merkittäviä muutoksia tapahtuu 15 -vuotiaana, kun nuori saa oikeuden työssäkäyntiin, pankki- ja raha-asioiden hallintaan, yhdistyksen hallituksen jäsenyyteen sekä mopon ja traktorin ajamiseen. 15 -vuotiaana tulevat myös rikosoikeudellinen vastuu sekä mahdollisuus vannoa todistajan vala.

18 -vuotiaana päättyy huoltovelvollisuus, tulee oikeus avioliittoon ja B- ja C-ajokorttiin sekä yhdistyksen puheenjohtajuuteen. Eläkkeet alkavat kertyä ja miehistä tulee asevelvollisia. Lisäksi tulee monia pienempiä oikeuksia ja velvollisuuksia. Alkoholin osto-oikeus tulee 18 -vuotiaillekin osittaisena.

Sekä ennen 16 ikävuotta että 18 ikävuoden jälkeen nuori saa monenlaisia oikeuksia ja velvollisuuksia. Äänioikeuden suhteen ei ole selvää loogista ikärajaa, vaikka 18 ikävuotta kutsutaan täysi-ikäisyydeksi. Äänioikeusikärajaksi on aiemmin säädetty 1906 24 vuotta, 1944 21 vuotta, 1969 20 vuotta ja 1972 18 vuotta. 1995 äänestysoikeuden määrittely siirrettiin

vuoden alusta vaalipäivään, jolloin ikäraja käytännössä putosi joillain kuukausilla vaaleista ja syntymäpäivästä riippuen.

Vasemmistoliiton mielestä oleellista on, että vastuut, oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa. Äänestysikärajan laskemista puolustaa esimerkiksi se, että 15 -vuotiaat maksavat jo veroa työstään.

Vasemmistoliitto pitää tärkeänä huomata, että vaalit ovat vain 4-6 vuoden välein, eikä todellinen ensimmäinen äänestysmahdollisuus nytkään yleensä osu 18 ikävuoteen. Kuitenkin 18-vuotiaiden äänestysaktiivisuus on useita prosenttiyksiköitä 19–20 -vuotiaita korkeampaa.

Raportissa todetaan, että eräiden kansainvälisten tutkimusten mukaan 16 vuotta on 18 vuotta parempi äänioikeusikäraja siksi, että nuoret syrjäytyvät äänestämisestä sitä varmemmin, mitä myöhemmin ensimmäinen mahdollisuus äänestää on.

Vasemmistoliitto on valmis äänestysikärajan laskuun, mikäli samalla varmistetaan, että nuorten tietämys ja kiinnostus yhteiskunnasta lisääntyy. Koulujen demokratiakasvatuksen tasoa ja määrää on nostettava tuntuvasti. Demokratiakasvatuksen olennaisena osana tulee olla käytännön kouludemokratian lisääminen ja osallisuusmuotojen kehittäminen.

Ilman vahvoja toimenpiteitä nuorten demokratiakasvatukseen Vasemmistoliitto ei pidä äänioikeusikärajan laskemista järkevänä. Mikäli 16-vuotiaiden osallistumista ja tietopohjaa ei tueta ja äänestysaktiivisuus jää alhaiselle tasolle, on olemassa riski, että äänestysikärajan lasku vain vähentää nuorten osallistumista. Äänestäminen tulee kytkeä kasvatuksellisesti osaksi toisen asteen koulutusta.

Vasemmistoliitto ei pidä oikeana tapana käsitellä äänioikeutta poikkeuslakina eikä kokeiluna. Äänioikeus on tärkeä perustuslaillinen instituutio ja se on käsiteltävä osana perustuslakia.

Helsinki 10.11.2010

Vasemmistoliitto r.p.

Sirpa Puhakka
puoluesihteeri